

Sadržaj

Događaji

Mediji o medijima

Saopćenja za javnost

Konkursi

Najava događaja

Linija za pomoć novinarima

„Portalizacija“ izbjeglica: Medijsko „podapinjanje“ ljudskim sudbinama

Piše: Mirsad Behram

„Izveštavanje“ o izbjeglicama: Kako, zašto i ko?

Piše: Ahmed Burić

Zamke izveštavanja o izbjegličkoj krizi: Izmaštani teroristi i bezimni otimači djece

Piše: Milkica Milojević

Mediji o izbjeglicama:

Piše: Munir Podumljak

Novinarska odgovornost i amortizacija izbjegličkih valova

Piše: Arman Fazlić

Regionalni javni apel: NE ČINITE ŠTETU MOLIMO VAS! (Fairpress.eu)

Uvodnik

Izveštavanje medija o izbjeglicama iz Sirije, Afganistana, Iraka i drugih zemalja koje preko Balkana pokušavaju doći do zapadnih zemalja obilježilo je ponajviše senzacionalizam, netačno izveštavanje i politizacija. Izbjeglice se čak u pojedinim medijima koriste za širenje panike i tenzija, pozivanje na uzbunu, za najave katastrofa i opasnosti, političke okršaje... Druga krajnost izveštavanja je izmamljivo suza, objavljivanja slika djece, krupni kadrovi napaćenih ljudi, te obavljanje privatnih podataka čime se direktno ugrožava sigurnost izbjeglica.

Pogrešno nazivanje izbjeglica imigrantima, stereotipizacija izbjeglica, politizacija humanitarne katastrofe i nepoštovanje privatnosti svakodnevno se pojavljuje u medijskim sadržajima. Nije nedostajalo ni drastičnih kršenja pravila novinarske profesije i ponašanja koje više dolikuje zločincima nego novinarima.

Snimateljka mađarske televizije, Petra Laslo, napala je fizički izbjeglicu - oca sa djetetom koji je sa drugim izbjeglicama pokušavao probiti policijski kordon kod prihvatnog centra u mjestu Reske, na granici sa Srbijom. Suplela je čoveka s djetetom u naručju i šutnula dječicu i mladića, a sve su zabilježile kamere.

Na kraju, pored svih izvještaja najmanje je onih koji pojašnjavaju uzroke izbjegličke krize i moguća rješenja, kvalitetnih analiza i komentara. Da li je novinarska etika definitivno prognana iz medija? Da li je moguće zadržati profesionalan odnos u obavljanju novinarskog posla u uslovima jakih i svakodnevnih pritisaka urednika i medijskog tržišta? Gdje i kako pronaći objektivne informacije, analize i komentare?

U ovom broju biltena E-novinar o medijima i izbjegličkoj krizi pišu novinari Ahmed Burić i Mirsad Behram, predsjednica Udruženja BH novinari Milkica Milojević, student politologije Arman Fazlić, a tekst Munira Podumljaka, direktora organizacije Partnerstvo za društveni razvoj iz Zagreba, prenosimo sa portala fairpress.eu.

Adis Šušnjar, Udruženje/udruga BH Novinari

Događaji

10.10.2015.

Umrežavanje i jačanje BHN klubova novinara

Predstavnici BHN klubova novinara iz Tuzle, Banjaluke, Brčkog, Bihaća, Goražda, Srebrenice, Zenice i Mostara istakli su važnost postojanja klubova novinara kao lokalnih mehanizama za zaštitu novinara i slobode govora i dogovorili intenzivniju saradnju i aktivnije djelovanje u lokalnim zajednicama.

Detalji

„Portalizacija“ izbjeglica:

Medijsko „podapinjanje“ ljudskim sudbinama

Piše: Mirsad Behram

Sada već davne 2005. godine, imao sam priliku biti neka vrsta „posmatrača“ predizborne kampanje na općim izborima u Velikoj Britaniji. Ljubazni domaćini omogućili su mi da prisustvujem praksi zvanj „canvassing“ – u kojoj visoko rangirani političari bukvalno kucaju na vrata glasačima svoje izborne jedinice i razgovaraju s njima, u nastojanju da dobiju njihov glas.

Elem, u londonskom predgrađu, kandidat tada vladajućih laburista kuca na vrata jednog stana, koja otvara tipičan Englez, u svojim tridesetim godinama, sav istetoviran, go do pojasa, s pivom u ruci. I kad je vidio političara na vratima, prepoznavši ga, sasuo mu je u lice: „Za vas laburiste nikad neću glasati, vi ste i doveli ove iz istočne Evrope i obojene u Englesku!“

Otpriblike tako bi se mogao opisati stav (uglavnom pasivne) javnosti i medija širom Evrope prema – kako se tvrdi – najvećoj izbjegličkoj krizi na Starom kon-

Događaji

08.10.2015.

Održana konferencija o dostizanju evropskih standarda u funkcioniranju i održivosti javnih RTV servisa u BiH

Konferencija je imala za cilj pokrenuti fokusiranu diskusiju o ključnim pitanjima funkcioniranja sistema javnog emitiranja s odgovornim i zainteresiranim stranama iz vladinih i nevladinih struktura u BiH i javnih servisa, te naći načine rješavanja ključnih problema koji se izravno navode i u izvještajima o napretku BiH u procesu pridruživanja EU.

[Opširnije](#)

07.10.2015.

Novinaru Emilu Karamatiću zapaljen automobil

Novinaru BH Radija 1 Emilu Karamatiću zapaljeno je vozilo koje je bilo parkirano ispred njegove porodične kuće u Višićima kod Čapljine.

Kako doznaje Dnevnik.ba, paljevina se dogodila oko 1.30h noći sa 6. na 7. oktobar 2015, a u blizini mjesta događaja pronađena je boca koja je sadržavala benzin.

Informacija je Avazu potvrđena u MUP-u HNŽ, a više detalja bit će poznato kasnije.

[Opširnije](#)

22.09.2015.

Alternativni izvještaj o napretku BiH 2015 upozorava i na loše stanje u medijima

Inicijativa za monitoring evropskih integracija BiH u predstavila je Alternativni izvještaj o napretku Bosne i Hercegovine 2015 na putu ka članstvu u Evropsku uniju. U izvještaju se kao ključni izazovi za medijsku zajednicu BiH, civilno društvo i lokalne vlasti spominje zaštita slobode izražavanja i sigurnosti novinara, te unapređenje zakonskog okvira za slobodan protok informacija, izražavanje različitih mišljenja i kvalitetno informisanje građana_ki putem medija. U izvještaju se također upozorava na činjenicu da će BiH biti jedina zemlja Zapadnog Balkana i Evrope čiji javni servisi neće preći na digitalno emitiranje, što će onemogućiti i ostale TV stanice da preuzmu digitalni signal.

[Opširnije](#)

18.09.2015.

Bahat odnos lokalnih političara prema novinari

Novinari iz Konjica, Jablanice i Prozor-Rame održali su debatu u organizaciji Udruženja/udruge BH novinari o zaštiti prava novinara i slobode izražavanja u lokalnim medijima. Novinari su istakli problem dobijanja aktuelnih informacija iz lokalnih organa uprave, nepoštovanje prava na rad novinara od strane političara i izrazili potrebu za boljom saradnjom i razvijanjem solidarnosti među novinarima na ovom području. Dugogodišnja novinarka i urednica Vesna Bektaševića kazala je da su nosioci političkih funkcija u lokalnim sredinama još bahatiji i nepristojniji prema novinarima u lokalnim sredinama.

[Opširnije](#)

inentu od okončanja Drugog svjetskog rata do danas. Kao da su se te izbjeglice iz nekakve svoje, neobjašnjive, obijesti zaputile na opasan put dug nekoliko hiljada kilometara i kao da upravo Evropa nema svoje prste u uzrocima onoga što svako veče gledamo na TV-ekranima i poput proste vreće graha brojnim portalima, počevši od činjenice da su upravo Evropljani prije nekih 100 godina onako „odokativno“ krojili kartu Srednjeg istoka, a potom svoja društva uredili skoro do perfekcije, a narode u tom dijelu svijeta prepustili diktatorima raznih boja i opredjeljenja, srednjevjekovnim ideologijama i društvima i slično.

I kad su ti ljudi, u današnjem vremenu sveprisutnog *Facebook*-a, vidjeli da kojih par hiljada kilometara ka zapadu, čovjek, pa i onaj relativno siromašniji (za zapadnoevropske pojmove) živi život dostojan čovjeka, ima posao, krov nad glavom i kakvu-takvu šansu za svoju djecu, ništa se drugo nije moglo ni očekivati nego da krenu upravo onim stazama, kojima su djedovi današnjih Evropljana u vojnim ili korporativnim kolonama stigli na Srednji istok nekad u 19. stoljeću. To što se radi o masovnom egzodusu samo je posljedica jednostavne činjenice da ti ljudi već četiri godine broje koliko im je granata prozviždalo nad glavama i da se svemu tome više ne nazire ni početak ni kraj.

Zato je situacija, koja je vjerovatno imala milione pregleda na *YouTube*-u, kada mađarska TV-snimateljka podapinje izbjeglicu, samo vrh ledenog brijega, posljedica općedruštvenog stava prema izbjeglicama općenito, gdje su ljudi desničarske orijentacije najglasniji, a ostatak javnosti (uglavnom) šuti, iz ko zna kojih razloga. Stoga se ne treba čuditi što mediji, posebno najveći broj internet-portala, senzacionalistički, na mutnoj granici sa osobinama nekadašnje „žute štampe“, izvještavaju o hiljadama ljudi, pritom ne vidjevši zapravo od šume drvo, da je svaka ta osoba pojedinačno čitava ljudska priča o nesretnoj sudbini ljudi koji su morali napustiti vlastiti dom i zaputiti se u neizvjesnost.

Krupni kadrovi i slike izbjeglica, umornih, iscrpljenih; lica majki u mucu napućenih usana, uplakana djeca, naguravanje sa naoružanim policajcima... Valjda je namjera bila najbolja, da se tim slikama „probudi“ javnost o razmjerama problema, ali pritom nisam siguran da li bi se na isti način prikazala, recimo, djeca da se radi o bilo kakvoj „evropskoj“ katastrofi? Ili recimo način na koji su neki regionalni mediji tretirali izbjegličku krizu u trenucima kada je došlo do pravog malog „pograničnog rata“ između Srbije i Hrvatske. U jednom trenutku stekao se utisak da se zaboravilo i na izbjeglice i na razloge zašto su oni tu uopće, nego je samo bilo bitno sasuti medijski „rafal“ na one preko puta, što se posebno odnosilo na srbijanske medije. Pritom je retorika bila takva da je se ne bi postidjeli ni najveći medijski „gurui“ devedesetih godina prošlog stoljeća.

Ispalo je da su nekakvi viši, evropski, principi bili na snazi sve dok se nije pojavio prvi, veći problem. Odjednom je došlo do zatvaranja granica, opće paranoje, medijske „portalizacije“, desničarskih ispada, „propasti Schengena“ – kako su to neki opisali – jednostavnije rečeno, raspada sistema, iako su neki prisebniji političari i analitičari u više navrata skrenuli pažnju da čak i maksimalni broj izbjeglica čini tek nekoliko promila u odnosu na broj stanovnika Evrope. Ali, je li to neko uopće vidio u medijima, u nekim udarnim mjestima i portalskim „sliderima“?

Da se razumijemo, primiti odjednom desetine, pa i stotine hiljada izbjeglica nije jednostavno. Ima tu, naravno, i kulturoloških pitanja, i onih koja se odnose na njihovo eventualno (ne)uklapanje u društva u koja su došli, ekonomskih problema itd., ali, jednostavno, rješenje i jeste upravo u evropskim principima: društvo jednakih šansi za sve - mogućnost vertikalne društvene dinamike, djelovanje pravne države – zaštita prava pojedinaca, a na medijskom polju izvještavati suzdržano, zasnovano na činjenicama, slijediti pravila profesionalnog izvještavanja, ne upadati u vatru crne medijske propagande, ne podlijehati broju „lajkova“ i „klikova“ na društvenim mrežama... Tada će biti lakše, i izbjeglicama, ali i onima koji se moraju pozabaviti rješavanjem tog velikog problema.

Saopćenja za javnost

13.10.2015.

Protest zbog verbalnih napada na novinarku RTRS-a i "Glasu srpske"

Upravni odbor Udruženja/udruge BH novinari i Linija za pomoć novinarima izrazili su zabrinutost zbog neprimjerenih verbalnih napada upućenih novinarkama RTRS-a i „Glasu Srpske“. UO BHN podsjetio je sve zvaničnike da su njihova zakonska prava da upute demant, žale se Vijeću za štampu ili Regulatornoj agencije za komunikacije BiH ili da podnesu tužbu ukoliko su nezadovoljni izvještavanjem bilo kojeg medija. Uvrede, optužbe i prijetnje novinarima su nedopustive i medijska zajednica neće prihvatiti takav način ponašanja funkcionera.

Opširnije

07.10.2015

Osuda napada na novinara Emila Karamatića

BH novinari najoštrije su osudili atak na sigurnost, život i profesionalni integritet novinara Karamatića; Napad na Karamatića jasna je poruka šta su sve spremni učiniti kriminalci i njihovi mentori kako bi se obračunali sa novinarima, naročito onima koji kritički pišu o pojavama i događajima od značaja za javnost. Stoga, BH novinari su uputili zahtjev od nadležnih jedinica MUP Hercegovačko neretvanskog kantona za hitnom i detaljnom istragom u ovom slučaju, kao i za poduzimanjem zakonskih radnji za kažnjavanje počinitelja i naredbodavaca.

Opširnije

02.10.2015.

Hakerske napade na portal Nezavisne.com potrebno rasvijetliti i sankcionirati

Upravni odbor Udruženja/udruge BH novinari i Linija za pomoć novinarima izrazili su zabrinutost zbog učestalih i snažnih hakerskih napada na portal Nezavisne.com iz Banja Luke, izvedenih sa ciljem onemogućavanja rada novinara i širenje informacija putem ovog portala.

Upravni odbor BH novinara uputio je javni zahtjev od nadležnih policijskih i pravosudnih organa u Republici Srpskoj, kao i od posebnih Jedinica za visokotehnoški i cyber kriminal da hitno reagiraju i utvrde sa kojih IP adresa dolaze napadi, te spriječe kršenje prava na slobodu izražavanja i sigurno i slobodno širenje informacija putem portala Nezavisne.com.

Opširnije

01.10.2015.

Klub novinara Banjaluka osudio reagovanje Milorada Dodika

Klub novinara Banjaluka najoštrije je osudio način na koji je predsjednik Republike Srpske Milorad Dodik reagovao na pitanje novinarku televizije N1 Snežane Mitrović, poslije sjednice Predsjedništva SNSD-a u Banjaluci održane 30. septembra 2015.

Opširnije

22.09.2015.

Mario Karamatić vrši politički pritisak na javni servis

Udruženje/udruga BH novinari i Linija za pomoć novinarima uputili su najoštriji protest gospodinu Mariju Karamatiću, delegatu Kluba hrvatskog naroda u Parlamentarnoj skupštini BiH, radi političkog napada na FTV i BHT i verbalnih uvreda izrečenih na račun Darjana Babića, novinara FTV.

Korištenje personalnih uvreda, profesionalne diskvalifikacije i govora mržnje prema novinarima i politička bahatosti u javnom govoru Marija Karamatića predstavljaju neprimjerno ponašanje državnog zvaničnika; grubi je to atak na slobodu izražavanja i prava novinara. Zbog toga njegov postupak zaslužuje najoštriju sankciju ne samo u Domu naroda PS BiH i njegovoj stranci - Hrvatskoj seljačkoj stranci, već i osudu samog Parlamenta i Vijeća ministara BiH, koji su se prije dva mjeseca javno obavezali da će štiti medijske slobode i reagirati na svaki napad na novinare.

Opširnije

“Izvjestavanje” o izbjeglicama

Kako, zašto i ko?

Piše: Ahmed Burić

Dok se u sjećanje nas starijih vijestima o kretanju izbjeglica polako vraćaju neki toponimi, pred nama promiču slike ljudi koji ostavljaju domove, tragajući za nekom boljom (ne) izvjesnošću. Jedan od tih toponima je, recimo, Gevgelija, južna granica Makedonije i Grčke, mjesto koje je u kolektivnom nazivlju ostalo kao jedna od krajnjih tačaka rahmetli tvorevine koja se zvala Jugoslavija. Druga Tačka, dakako je bio Triglav, planina u Julijskim Alpama, na granici Slovenije i Austrije. Još jedna krajnja tačka te raspadnute države, koja u poređenju s današnjim državama izgleda kao zemaljski raj, a izbjeglice je moraju proći do svog krajnjeg odredišta, je Horgoš. Mjesto na srpsko – mađarskoj granici postalo je poznato još u sedamdesetim godinama prošlog vijeka, kad je tamo otvorena fabrika za preradu paprike, a reaktualizirani interes za njega se pojavio krajem osamdesetih godina, kad je sinonim za apsolutnu vlast Slobodana Miloševića u Srbiji korištena krilatica “od Horgoša, do Dragaša.” U međuvremenu, sve su te tačke nekako iščezle i svijet je od lokalne, stigao na prag globalne katastrofe gdje se broj poginulih mjeri skoro sedmocifrenim brojkama, a o broju onih koji se pomjeraju iz svojih prirodnih nastambi, širom Bliskog istoka, se u ovom trenutku ne može ni misliti. Jednom će se doći do te brojke koja će ostati mrlja na savjesti svijeta.

Na sceni je biblijski egzodus, nezapamćen u novijoj istoriji.

I poslije Zida - zid

Da bi izbjeglice stigle do željene tačke – u najvećem broju slučajeva Njemačke, i nešto manjem, Švedske – trebaju proći put u kojem ih, pored uvježbanih mehanizama da im se uzmu novci koje su ponijeli za put, trebaju proći kroz dvostruki špalir: raspoloženja građana u zemljama kroz koje prolaze i medije. Izluđivački princip u odnosu na gledaoca/čitaoca, nametnut brzim načinom života i ‘izvjestavanjem’ devedesetih – čast izuzecima - ne dozvoljava da se bilo kojoj temi pristupi sa nešto malo senzibiliteta, i pred(znanja) o određenoj temi, koja uopće nije jednostavna.

Zato, ovom što ovo piše uglavnom izgleda besmisleno kad na nekoj od balkanskih granica sa mikrofonom gleda “javljanje” s lica mjesta kuda izbjeglice prolaze. Tu se, uglavnom radi o pohvali (rijetko kritici) ove ili one vlade (najčešće Srbije i Hrvatske) koje su, eto, dočekale izbjeglice i smještaju ih u tranzitne kapacitete. Skoro nikada nema pitanja zašto su, za kojeg vraga poduzeli tako dug put, i kako su tokom njega bili tretirani. Cijela ta lažna briga braka između političke korektnosti i *infotainment* programa, slomila se na mađarskoj granici, gdje je ugarski turbokapitalizam (kojeg je neofašizam, izgleda, neodvojiv dio) pokazao jedno od pravih lica Evropske unije. Preko Mađarske koja je radi kontrole ulaska u svoju zemlju spremna podići zid! Isti, ili veći od onoga Berlinskog koji 1989. srušen da bi se Evropa ujedinila.

Prva stvar koju treba reći jeste da Evropa, ma šta neko pod tim podrazumijevao, u ovom trenutku niti ima jedinstven stav ne samo o izbjeglicama, nego o gomili drugih stvari, i da je nespremna za bilo kakvu zajedničku operaciju koja podrazumijeva minimum konsenzusa. Da je, dakle, nesposobna.

To se, naravno, ne smije govoriti, jer kako ćemo onda od Bruxellesa dobiti svu tu crkavicu koja nas u medijima sljeduje, kako ćemo u svojim izvještajima napisati da čvrsto stojimo na evropskom putu integracija, dok se oko nas grade zidovi? Nikako, jebi ga: u tom smislu, gledaj da uhvatiš da se uslikaš pred kakvim vozom ili žicom iza koje se vidi sirijska porod-

Mediji o medijima

13.10.2015.

OHR i Delegacija EU osudili Mektićev napad
Ured visokog predstavnika (OHR) u Bosni i Hercegovini [osudio](#) je uvredljive komentare upućene novinarima Radiotelevizije Republike Srpske (RTRS) ocjenjujući ih najnovijim primjerom vrlo uobičajene prakse predstavnika mnogih političkih stranaka.

Sigurnost novinara je preduvjet za postojanje slobode govora i slobodnih medija, stoga je potrebno ozbiljno se pozabaviti svakom prijetnjom po uvjete za rad novinara i mogućnošću da nezavisno djeluju - [kazao je](#) glasnogovornik Delegacije Evropske unije (EU) i Ureda specijalnog predstavnika EU u Bosni i Hercegovini Andy McGuffie, povodom diskriminatorskih izvjava datih o novinarki RTRS-a.

08.10.2015.

Mijatović: Provesti hitnu istragu o napadima na novinare u BiH

Predstavica OSCE-a za slobodu medija Dunja Mijatović osudila je podmetanje požara ispod automobila Emila Karamatića, dopisnika BH Radija 1 iz Mostara. Mijatović je još prošle godine upozorila vlasti u Bosni i Hercegovini na sve učestalije napade na internet stranice pojedinih medija i pozvala vlasti da istraže ove napade i zaštite novinske portale kako bi omogućili novinarima da svoj posao obavljaju u slobodnom i sigurnom okruženju.

[Detalji](#)

02.10.2015.

OSCE osudio hakerski napad na portal Nezavisnih

Dunja Mijatović, predstavnica OSCE-a za slobodu medija, osudila je hakerski napad na portal Nezavisnih novina i pozvala nadležne organe u Republici Srpskoj i u Bosni i Hercegovini da hitno istraže ovaj incident kako bi spriječili daljnje ugrožavanje slobode medija.

[Detalji](#)

01.10.2015.

Digitalizacija u BiH: do kraja godine testni digitalni signal u Sarajevu, Mostaru i Banjaluci

Ministar komunikacija i transporta BiH Slavko Matanović potpisao je sa predstavnicima javnih emitera u BiH ugovor o pravima i obavezama u vezi sa raspodjelom i predajom u vlasništvo opreme nabavljene u okviru Prve faze projekta digitalizacije prenosne i emisione mreže Javnih RTV servisa u BiH, vrijedne 6,7 miliona KM.

[Detalji](#)

29.09.2015

BHRT: Radnici javnog servisa ne prihvataju smanjenje plata

Upravni odbor Samostalnog sindikata radnika u BHRT-u izrazio je zabrinutost zbog loše finansijske situacije, te odbacio nagovještaje Upravnog odbora BHRT-a o mogućem smanjenju plaća jer smatraju da radnici ne snose odgovornost za situaciju u kojoj se firma nalazi.

[Detalji](#)

ica i u tih minut i po nešto izdeklamuješ što se otprilike slaže s onim što urednik hoće da čuje: “Teško je, ide noć, sudbina ljudi je neizvjesna, ali čini se sve da se situacija normalizira.” To su

površne poluis-

tine, a problem nastaje kad se virusom senzacionalističkog izvještavanja zaraženi reporteri, opuste pa upuste u kreiranje bombastičnih priča. Onda krenu i pitanja tipa “koliko ste novaca ponijeli na put”, “podržavate li Assadov režim”, i slično našminkavanje besmisla, koje eto, završava, podapinjanjem nogu dječaka koji trči pored granice. I tjeranjem izbjeglica da kleče dok čekaju da ih se popiše.

Važno je da radnja – radi!

No, novinarska profesija, pored onog “kako”, zahtijeva i postavljanje još jednog pitanja. Možda i najvažnijeg u našem poslu, a ono glasi – zašto? Pa, onda možemo ovako: Turska se, zasad, jadu najviše zabavila. Računa se da je brojka izbjeglica koja je tamo prošla veća od 3 miliona, i čini se da baš nemaju vremena misliti o monitoringu načina izvještavanja, nesenzibiliranosti ili narušavanju prava izbjeglica. O tome se, eventualno, može govoriti tek kad osoba koja bježi od rata stigne na sigurno. A kad stigne, a Turska je relativno sigurna, tamo je ne dočekaju UN – ovi transporteri ili vojni kamioni koji će ih dalje prebaciti, nego spremni poduzetnici koji će izbjeglicama za mjesto u čamcu do Grčke uzeti između 1000 i 1500 dolara. Cijena je malo spala, na početku je taj žeton za prolazak sigurno koštao 4000, ali smanjenjem pritiska, prema zakonima tržišta, cijena pada. No, bitno je da radnja radi, nije važno gdje: u Turskoj, dalje u Grčkoj, i Makedoniji...

Radeći svoju novinarsku priču, rijetko ćete naići na nekog građanina ili zvaničnika koji će, da ne idemo dalje, osuditi naplatu slobode.

Vijest o tome da su Ujedinjene nacije prekinule humanitarne operacije u Siriji, zapravo najbolje ilustruje novonastalu situaciju. I to, kako je rečeno, zbog komplikovane situacije u zemlji. Ma nemoj!?! Na pitanje novinara da li je odluka o suspenziji operacija donijeta nakon najnovijih zračnih udara na pozicije Islamske države, odgovoreno je da je razlog za odluku opća politička situacija na terenu zbog koje je nemoguće da UN djeluju.

I tu dolazimo do druge stvari koju je trebalo reći, a može se naći samo u stavovima rijetkih hrabrijih novinara i intelektualaca. Zakopani u korporacijska pravila autocenzure (to se nekada zvalo uređivačka politika) novinari su, većinom, u startu ograničeni da ne mogu reći KO, ZAISTA, DIKTIRA RAT U SIRIJI i njegovu dinamiku. U ovom trenutku se odgovor može dobiti sa samo jednog mjesta. I dok se odatle, zvanično, ne kaže kako je stvoren ISIL, kako je Assad od omiljenog partnera postao najljući dušmanin, zašto ljudi više ne mogu trpiti taj pritisak i pod svaku cijenu se odlučuju na put u (ne)poznato, onda će se moći govoriti o boljem, praktičnijem, istinitijem i demokratskijem izvještavanju.

Dotad će mediji stajati u mraku okolišanja i baviti se posljedicama. Protiv kojih se (opravdano) bune organizacije za ljudska prava, I ostale institucije koje traže balans u svijetu, koji je odavno narušen u korist isključivo jedne strane.

Konkursi

Novinarski doprinos informisanju, zaštiti i promociji prava djeteta u BiH

UNICEF je raspisao konkurs za dodjelu nagrade za novinarski doprinos informisanju, zaštiti i promociji prava djeteta u BiH – za najbolje novinarske radove objavljene u skladu sa etičkim smjernicama izvještavanja o djeci. Konkurs je otvoren za radove objavljene od 01.01. do 01.11. 2015. godine. Na konkurs se mogu prijaviti svi radovi koji su objavljeni u bilo kojem bh. mediju, pod uslovom da su dostupni na internetu. Rok za dostavu prijava je **5.11.2015. godine**.

Detalji

Balkanska istraživačka mreža (BIRN BiH) raspisuje konkurs za urednika/urednicu

Svi zainteresovani/e kandidati/kinje trebaju poslati svoju biografiju, pismo motivacije i najmanje dvije preporuke ranijih poslodavaca, najkasnije **do 30. oktobra, 2015. godine**.

Detalji

Staziranje novinara i urednika u DW

Staziranje je moguće u svim DW (Deutsche Welle) djelatnostima: televiziji, internet redakciji, radiju, komunikacijama i Dojče vele akademiji. Predviđeno je da praksa traje 6 mjeseci, uz novčanu naknadu praktikantima od, najmanje, 310 eura mjesečno. Prijave su otvorene za studente i novinare koji već imaju iskustva u radu u medijima. Prijave se prihvataju tokom **oktobra i aprila**.

Detalji

Zamke izvještavanja o izbjegličkoj krizi

Izmaštani teroristi i bezimni otimači djece

Piše: Milkica Milojević

„Ne zaustavljate izbjeglice, zaustavite rat!“ Ova sjajna poruka mjesecima kola društvenim mrežama i izaziva najnevjerojatnije komentare, koji svjedoče o zbunjujućem neznanju i neinformisanosti širokih narodnih masa, zarobljenih u kalupima stereotipa.

Otkud neznanje i neinformisanost, kad su mediji u regionu mjesecima preplavljeni izbjegličkim pričama sa balkanske rute? Otuda što su i te priče najčešće pojednostavljene, površne i tabloidne, garnirane „odokativnom“ i u pravilu netačnim brojkama, slikama napaćene djece, snimljenim bez dozvole njihovih roditelja, te „apokaliptičnim“ kvaziobavještajnim glasinama o nadiranju terorista, maskiranih u izbjeglice, u prosvječenju i dobroćudnu majčicu Evropu. U najboljem slučaju novinarski angažman sveden je na patetične „tople ljudske priče“, bez poštovanja privatnosti i dostojanstva junaka i junakinja tih priča i bez iole ozbiljnijeg uranjanja u suštinu i istraživanja korjena problema. Naravno, tu su i stereotipne, ispolitizovane crtice o zemljama tranzita, priče o „zlim“ Mađarima, „dobrim“ Srbima, „prevejanim“ Hrvatima...

Izbjeglička kriza, kako je kolokvijalno nazvana dramatična seoba miliona obespravljenih ljudi iz Azije i Afrike ka Evropi, jasno je pokazala i probleme sa kojima se suočava novinarska profesija.

Jer, koliko zaista znamo o ratu i izbijanju u Siriji, o državnom teroru u Eritreji, o gladi i beznađu u Somaliji, o milionskim izbjegličkim kampovima u Libanu? Koliko je naša publika upoznata sa činjenicom da izbjeglice iz tih krajeva već godinama hrle ka evropskom zapadu i da je bilo samo pitanje dana kada će izbjeglički talas zapljusnuti Balkan? A ipak „zemlje tranzita“ su tim talasom bile iznenađene kao putari snijegom u decembru. Ne znamo ko je odgovoran za to, ali zato znamo od riječi do riječi šta je, povodom izbjegličke krize, „orao“ Zoran Milanović poručio „muhi“ Srbiji i šta mu je odbrusio Aleksandar Vučić.

Naravno, nije ni lako ni jednostavno profesionalno i odgovorno izvještavati o tako složenom fenomenu, ali zato postoje pravila profesije, koja nam pomažu da novinarske priče budu bar utoliko pravedne i smislene da izbjeglicama ne stvore još veće probleme. Novinarska udruženja iz regiona su podsjetila na ta pravila, pa su mediji konačno prestali izbjeglice nazivati ilegalnim imigrantima, jer oni to, naravno, nisu. Ipak, još nisu „dobacili“ tako daleko da, recimo, svaku livadu ili šator u kojem borave izbjeglice, smatraju njihovim privatnim prostorom i privremenim domom u koji pristojan čovjek ne ulazi „bez kucanja“, ili da u svakoj priči o dobrim ili lošim primjerima aktere nazovu imenom i prezimenom i da priče temelje na jasnim i pouzdanim izvorima. Tako smo nedavno mogli pročitati „šokantnu“ priču o dječaku iz izbjegličke kolone, kojeg je „neko od beskrupuloznih izbjeglica“ oteo da bi se preko reda dokopao mjesta u autobusu, pa zatim mališana ostavio samog. Nismo saznali ko je „beskrupulozni izbjeglica kidnaper“, ali se novinar potrudio da obnaroduje kako su se „slične grozote“ dešavale i ranije. I sve to pozivajući se na svjedočenje „jednog policajca“.

Mediji o izbjeglicama

Od smrti, razaranja i patnje bježe, i zadnje što im je na pameti je započinjati još jedan rat od kojeg su upravo pobjegli

Piše: Munir Podumljak

Mučno mi je pisati o ovim stvarima. Razumom apelirati na uzavrelo ludilo čini se nikad nije imalo smisla. Vjerojatno malo ili nimalo ima i danas, no šutjeti se ne može. U prethodnoj priči o mađarskoj medijskoj antiheroini Petri Laslo kojoj je suprotstavljen mađarski medijski heroj Gyorgy Kakuk pokušao sam upozoriti kako nekontrolirana nacionalistička propaganda u pojedinim društvima (Mađarska nije izuzetak) rezultira konkretnim nedjelima, odnosno djelima protiv čovječnosti. Cipelarenje izbjeglica koje je demonstrirala novinarka Petra Laszlo samo je jedna od manijakalnih manifestacija ksenofobije i mržnje koju smo imali prilike vidjeti. Medijsko cipelarenje i cipelarenje izbjeglica u javnom govoru, svakodnevna je pojava, frekventna, skoro masovna.

Jedan od značajno zastupljenih mitova u medijskim naslovnica u Hrvatskoj je da se među izbjeglicama kriju teroristi, da ih terorističke skupine poput ISIL-a šalju u Europu, kako bi tamo u njihovo ime vodili rat protiv naroda odnosno zemalja uključenih u vojnu intervenciju na područjima s kojih dolaze. Među preko 200.000 izbjeglica koji su samo u ovoj godini došli do grčkog tla pa dalje u Europu teoretski je moguće da postoji netko tko bi mogao u nekim okolnostima mogao biti i obučeni terorist. No imamo li neki dokaz koji upućuje na to? Kako izgleda izbjeglička realnost? Otkinuti su od svog društva i kreću na neizvjestan put. Tijekom tog puta, bez obzira koja je njihova krajnja destinacija, u više navrata bivaju smješteni u kolektivne centre, legitimirani, evidentirani, s neizvjesnim ishodom gdje i kako će završiti. Bilo kakva teroristička strategija koja bi se zasnivala na takvoj taktici bila bi potpuno neučinkovita, skupa, zahtijevala bi odricanje od velikog broja ljudi s neizvjesnim ishodom, i najčešće promašenim metama. Dakle, iako je moguće da jedan na stotinu, dvije ili tri stotine tisuća ljudi ima i ovakve namjere, vjerojatnost da će takva osoba uspjeti i ispuniti svoje ciljeve vrlo je mala i svakako u medijskom tekstu u priči o izbjeglicama ne zaslužuje naslov. Jer jednaka je statistička mogućnost i da je među našim obiteljima, poznanicima i prijateljima psihopat sa skrivenim oružjem koji nas želi sve pobiti, pa kad pišemo osvrćući se na situacije u kojima su se najbliži našli, ne stavljamo u naslov mogućnost i da su oni psihopati.

Drugi mit: Među izbjeglicama teroristi regrutiraju samce kako bi im se priključili. Ponovno u teoriji moguće je da će se netko od izbjeglica, nakon što je spasio glavu ispod granata, mina, metaka, mačeva, noževa koji sijekaju na sve strane, osjetiti velikim ratnikom i započeti neki novi rat negdje u zemlji koja mu je pružila sigurnost i utočište. No u teoriji je moguće i da putujemo iz jednog svemira u drugi, a mi se još nismo ni nastanili na susjednom mjesecu. Za ovakve situacije imamo primjere iz ne tako davne prošlosti koji nam sugeriraju ponešto. Nakon 1945. godine, u Njemačku je pristiglo stotine tisuća i milijuni izbjeglica iz zemalja koje su prije tog bile pod njemačkom okupacijom. Dobar dio njih bio je vičan rukovanju oružjem (bivši vojnici), kivan na novi poredak u državama iz kojih su došli, te kivan i na novi njemački poredak nastao nakon drugog svjetskog rata. I od milijuna njih nije zabilježeno da se itko od njih okrenuo terorističkim činom na rušenje Njemačke ili na ubojstva njemačkih građana. Uglavnom, i takvi kakvi jesu (među njima je doista bilo ratnih zločinaca i svakojakog drugog polusvijeta pomiješanog s izbjeglicama), ubijali su se uglavnom između sebe, i atentate vršili jedni na druge. Danas oko tog imamo aktualna suđenja. Čak ni tijekom turbulentnih vremena 1970-ih, kada je Njemačkom harao Baader Meinhof, tim i takvim "emigrantima i izbjeglicama" nije padalo na pamet da im se priključe. Prije su se

čudili toj pojavi i plašili da ta pojava ponovo ne ugrozi njihovu sigurnost koju su kako tako našli u novoj domovini. A krajnji učinak navedenog bio je da je Njemačka danas gospodarska i politička svjetska sila. Dakle da se vratimo na medije, iako je u teoriji velikih brojki doista moguće da teroristi uspiju regrutirati pokojeg izbjeglicu u zemljama domaćinima, statistička vjerojatnost ne upućuje na to da bi u tekstu o izbjeglicama u naslovu trebala stajati ova "prijetnja".

Treći mit, koji je čest u naslovnica je rat svjetova, odnosno vjerski rat muslimana i kršćana, koji će se ovim prilivom izbjeglica prenijeti na zemlje domaćine. Uz ovu tezu, u naslovnice ide i teza da će ugroziti i naš vjerski i ini identitet, te da će nas "zagaditi" svojim utjecajem. I ova prijetnja je u teoriji moguća jednako kao i prolaz kroz vremensku crvotočinu. Imali smo više sličnih primjera, pomjeranja jednog naroda, vjere i svjetonazora kroz bespuća Europe, pa da vidimo što smo naučili. Davne 1492. godine ediktom (Dekretom iz Alhambre) katoličkih monarha Isabele I i Ferdinanda II, protjerani su svi židovi s iberijskog poluotoka. Kroz povijest kasnije poznati kao Sefardi, rasuli su se po Europi, često pokršćavani i islamizirani, te naselili najvećim dijelom današnje istočnoeuropske zemlje, odnosno zemlje pod otomanskom upravom. Tadašnji Sefardi bili su sve ono što su danas izbjeglice iz Sirije za nacionalistički nastrojenu kastu. Bili su nepoželjne i progonjene vjere, "sumnjive nacije", upitne boje kože, s mitovima o njihovoj kulturi koji su stizali u zajednice značajno prije njih samih. Zbližiti se s njima tih je godina

bilo ravno zazivati vruga. I u evo 500 i nešto godina, nije zabilježen niti jedan slučaj, da bi ito jedan Sefard ili njihov potomak izvršio teroristički čin prema zemlji ili narodu domaćinu. Donijeli su nam nešto promjena u poslovanju, multijezičnosti i međunarodnoj trgovini i odnosima, pa su tako neki do tad marginalni gradovi poput Sarajeva, postali regionalni centri trgovine. Njihov doprinos, i nesklonost nasilju prema domaćinima, nagradili smo u drugom svjetskom ratu masovnim ubojstvima i pogromima. Ipak, dio ih je opet ostao. I još jednom pokazao kolika je naša sramota. Iako je vladalo uvjerenje tadašnjih teoretičara zavjere da se židovi snalaze samo u kapitalizmu, jednakom pažnjom gradili su i socijalizam. Pa je tako, i nakon 9.000 ubijenih sunarodnjaka u Sarajevu, Emerik Blum uzvratilo na način da je osnovao Energoinvest, te gradonačelničkom pozicijom 1981-1983 pripremio Sarajevo za Olimpijadu. Dakle, u tih 500 godina u ovim našim krajevima, teško da je netko stradao od židovske ruke, a mit o njima, kao i o izbjeglicama danas, govorio je svašta. Možda nije zgoreg spomenuti i da je formalno pravno i Albert Einstein bio izbjeglica i da mu je trebalo 10 godina da dobije državljanstvo SAD.

Dakle, kada bi se ozbiljnije pozabavili ovim fenomenom, shvatili bi da masovno kretanje izbjeglica donosi nesreću i patnju samo zemljama iz kojih su ti ljudi otišli. Takve zemlje i takva društva u pravilu završe, ako ništa drugo, bar privremeno u paklu, mraku i nedostatku razvoja. Zemljama u koje dolaze, donose kulturu, multijezičnost, različitost i napredak svake vrste. Kako kratkoročno, tako dugoročno. I zato drage kolege kad ih sljedeći put budete na silu statistički stavljali u naslove crne kronike, sjetite se, izbjeglice ne ubijaju nikog. Od smrti, razaranja i patnje bježe, i zadnje što im je na pameti je započinjati još jedan rat od kojeg su upravo pobjegli. Jednaka je vjerojatnost da neki zločin počini izbjeglica, onaj da taj isti zločin vaš brat, sestra, majka. Razmislite kakva je to nevolja koja je natjerala čovjeka da napusti svoj dom. Da krene po kiši, blatu, olujama, vrućini i suši, i hoda mjesecima, a nekad i godinama tražeći zemlju u kojoj će biti dovoljno daleko od zla. Nastaviti će se...

(Preneseno sa portala fairpress.eu)

Novinarska odgovornost i amortizacija izbjegličkih valova

Piše: Arman Fazlić

Izbjeglička kriza sintagma je koja se često čuje u obraćanjima zvaničnika i susreće u medijskim izvještajima. U državnom kontekstu, kriza je posebna situacija koja prijeto državnoj, nacionalnoj ili međunarodnoj sigurnosti ili je već ugrozila ukupnost sigurnosti i stabilnosti. Iseljavanje velikog broja ljudi (egzodus) iz država koje se nalaze južno i jugoistočno od evropskog kontinenta opravdano je razlog za oprez institucija nadležnih za državnu sigurnost, naročito kod tranzitnih i odredišnih zemalja.

Izbjeglice kao sigurnosni izazov

Najznačajniji razlog za vanredni državni oprez jeste realna globalna prijetnja terorizma po savremene države. Naime, urušene, slabe i destabilizirane države, kakve su zemlje porijekla najvećeg broja izbjeglica, značajan dio političke teorije i prakse smatra pogodnim tlom za uspostavljanje i djelovanje terorističkih organizacija. Uspostavljeni zbjeglički koridori se u takvoj situaciji tretiraju kao potencijalni putevi za prolazak pojedinaca koji pripadaju takvim organizacijama i koji bi mogli ugroziti sigurnost država kroz koje prolaze izbjeglički koridori.

Krizne situacije otvaraju prostor za (ne)zvanično proglašavanje vanrednog stanja u pogođenim državama. Pod izgovorom vanredne prijetnje po svoju sigurnost, država pribjegava vanrednim praksama, kao što su slučajevi dodatnog obezbjeđivanja međudržavnih granica.

Međutim, uprkos opravdanom oprezu državnih sigurnosnih službi, ne može se zanemariti činjenica da "izbjeglički val" čine ljudi-civili, među kojima veliki broj djece, koji traže sigurnost i izvjesniju budućnost.

Kako aktuelna izbjeglička kriza podrazumijeva, između ostalih, i pitanja osnovnih prava određenog broja ljudi, tako su novinari i mediji suočeni sa izazovima koji zahtjevaju posebnu pažnju i odgovornost. Ukoliko novinarska struka pristupa ovom pitanju jednodimenzionalno, onda su generalizacija i radikalni (politički) stavovi unutar javnog mnijenja spram izbjeglica neizbježni. Iracionalnosti kakve su npr. sakralizacija nacionalnih sigurnosnih politika i državnih razloga koji nanose dodatnu štetu ljudima u nevolji, ili demoniziranje izbjeg-

Najava događaja

- **Radionica** o zaštiti radnih prava novinara u BiH

- Istraživanje u okviru projekta **Media Circle**

- **Skupština** Udruženja BH novinari

- **Konferencija o kleveti** u Banjaluci

lica kao sigurnosne prijetnje, mogu se ublažiti ukoliko se izvještavanju o izbjegličkoj krizi pristupi objektivno, fer, izbalansirano i senzibilizirano. Za prilagođen pristup izvještavanju nužno je razumijevanje statusa koji imaju izbjeglice na osnovama važećih odredbi međunarodnog javnog prava.

Izbjeglice i međunarodno pravo

Iselj enje je rezultat prisila na koje ti ljudi nisu mogli uticati. Njihove nestabilne države nisu bile u stanju da im osiguraju osnovne egzistencijalne uslove. Činjenica je da građani svoja prava ostvaruju primarno posredstvom države čiji su državljani. Međutim, međunarodno pravo potpuni je uređuje pitanja ljudskih prava, između ostalog i u pogledu zaštite određenih kategorija lica kao što su žene, djeca, ranjenici, bolesnici, izbjeglice, i druge žrtve rata.

Zvanična upozorenja regionalnih i svjetskih profesionalnih medijskih organizacija insistiraju na upotrebi termina izbjeglice, koji je i ozvaničen od strane UNHCR-a u kontekstu aktualne izbjegličke krize. Položaj izbjeglica (izgnanika, muhadžira, prognanika) uređen je međunarodnim aktima, a posebno [Konvencijom o statusu izbjeglica](#) (Ženeva, 28. juli 1951). te [Protokolom o pravnom položaju izbjeglica](#) (Njujork, 31. januar 1967) .

Međunarodno pravo definiše izbjeglice kao lica koja su spontano ili organizirano napustila svoju zemlju zbog ratnih dještava, iz razloga straha i nesigurnosti, zbog političkih, ideoloških, nacionalnih, vjerskih ili sličnih razloga, ili da bi se sklonili od likvidacije ili zarobljavanja. Država koja ih prihvaća ne smije prema njima provoditi bilo kakav oblik diskriminacije i dužna im je osigurati sva prava koja uživaju stranci nastanjeni na njenoj teritoriji. Imaju pravo na stjecanje imovine i pravnu zaštitu, kao i građani zemlje u koju su se nastanili, a prema mogućnosti države koja ih prihvati, i pravo na zaposlenje, socijalno osiguranje i zaštitu, kao i na stan i školovanje.

Novinari i mediji koji izvještavaju o izbjegličkoj krizi imaju potencijal za amortizovanje štete koje „izbjeglički valovi“ donose, prvenstveno za izbjeglice kao najveće žrtve cijele priče, ali i za sigurnost država, i to kroz prilagođenu primjenu etičkih standarda, humanije izvještavanje i izbalansiran pristup. Pred novinarima su izazovi od kojih značajno zavise sudbine velikog broja nevinih ljudi, a to su kritički pristup državnim odlukama donesenim pod izlikom vanrednog stanja, kao i promovisanje poštivanja prava izbjeglica, kao ljudi, kao subjekata međunarodnog prava.

NE ČINITE ŠTETU, MOLIMO VAS!

Javni poziv novinarima/kama, urednicima/cama i svima drugima koji izvještavaju ili javno govore o izbjeglicama danas

Piše: Media Circle

Politizacija pitanja humanitarne katastrofe i dolaska na Zapadni Balkan izbjeglica od sjeverne Afrike do zapadne Azije stvorili su u javnom prostoru ovdašnjih država snažne društvene podjele i tenzije koje se negativno reflektiraju i kroz medijske sadržaje. Mediji, kako klasični tako i novi, uključujući i internetske platforme, značajno doprinose eskalaciji praksi, koje ne samo da su protivne novinarskoj etici, općoj kulturi i civilizacijskom doseg, već i međunarodnom pravu i protokolima koje je ratificirala većina europskih zemalja. U izvještavanju, značajan broj medija krši prava izbjeglica, čime im dodatno otežava status, isključuje prava i ugrožava život, zbog čega mi – članice regionalnog projekta MEDIA CIRCLE, apeliramo na sve koji se u javnom prostoru osvrću na izbjegličku krizu ili izvještavaju za medije, da obrate pažnju na sljedeće:

Naziv „migranti“, nije dopušten u javnom govoru i apsolutno je netočan u situacijama u kojima postoji opravdana sumnja da je osoba koja je ilegalno prešla određenu granicu, spašavajući vlastiti život od kolektivnog nasilja i represije. Ispravan naziv je tražitelj azila u izvješćima s odklonom prema prosudbi situacije u zemlji porijekla, odnosno izbjeglica u kolokvijalnom govoru, ili po odobrenju statusa od strane države ili međunarodne organizacije. Budući je UNHCR već kvalificirao raseljene osobe iz Sirije izbjeglicama, opravdano i točno je u svim izvješćima ove osobe nazivati isključivo i jedino izbjeglicama.

Izbjeglice koje pređu određenu državnu granicu na bilo koji način, ne smijemo ni u kom slučaju nazvati „ilegalnim migrantima“, jer sukladno međunarodnim pravnim aktima, osobe sa statusom izbjeglice imaju pravo prijeći bilo koju granicu bez kažnjavanja od strane zemlje u koju su ušli.

Ne pozivajte na izgradnju fizičkih, administrativnih i bilo kojih drugih zapreka u prijelazu granica, jer su takve zapreke suprotne zakonima svih europskih zemalja, odnosno međunarodnim aktima koje su te zemlje potpisale i

ratificirale.

Situacija u zemljama porijekla izbjeglica – Sirija, Afganistan, Irak i, Iran je nestabilna; prolazak izbjeglica kroz zemlje Zapadnog Balkana i regiju jugoistočne Europe i njihov dolazak u zapadnoeuropske države, i njihov ulazak u države Zapadne Europe, mogli bi trajati još mjesecima i godinama koje su pred nama. S tim u vezi, možemo imati veće ili manje izbjegličke valove na koje kao odgovorni novinari/ke i urednici/ce trebamo, sukladno profesionalnim i etičkim standardima novinarstva, civilizacijskim dosezima i međunarodnim pravnim aktima odgovoriti poštivajući potrebe osoba koje prelaze granice europskih zemalja. S toga apeliramo na sve kolege i kolege u medijima da u izvještavanju o izbjeglicama i fenomenu koji ih prati, vode računa o sljedećem:

Izbjegavajte politizaciju

Izbjegavajte stereotipiziranje, kolektivnu histeriju (bilo negativnu, bilo pozitivnu), i u svakom slučaju izbjegavajte bilo kakvu politizaciju izbjegličkog pitanja u zemljama tranzita i zemljama destinacije.

Ne kvalificirajte po etnicitetu ili vjeri

Pogrešno je uz ime izbjeglica iz ranije navedenih regija koristiti i bilo koji etnički ili vjerski epitet poput arapi, muslimani, azijci, sirijci, afganistanci i slično. Kolektivno svaka takva konstatacija je netočna. Kao i u zemljama Zapadnog Balkana, kao i u svim europskim zemljama, tako je i u zemljama porijekla izbjeglica sastav stanovništva multietnički i multikonfesijski. Samo za primjer, u ukupnom stanovništvu Sirije, više je zastupljeno kršćana, nego što je zastupljenost svih manjina u Republici Hrvatskoj u odnosu na etnički većinske Hrvate. Dakle, kolektivnim nazivom Arapi i Muslimani, za izbjeglice koje nam dolaze iz tih krajeva, pored netočnosti, postoji i ozbiljna vjerojatnost da ćete nekog od pripadnika manjina uvrijediti takvim nazivom, a da ne govorimo o širenju domaće ksenofobije i negativnom profiliranju jednog naroda i jedne religije čiji su pripadnici također zastupljeni među izbjeglicama. Stoga preporučujemo da u javnom medijskom prostoru govorite o izbjeglicama iz određene regije (više zemalja) budući da je neprofesionalno, netočno, pogrešno i suprotno zakonu kvalificirati ih po jedinstvenom etnicitetu ili vjeri.

Individualan pristup

U masovnim izbjegličkim migracijama, u javnom govoru nije poželjno ni bilo kakvo stereotipiziranje „ponašanja i kulture“ izbjeglica, ni negativno, ni pozitivno. Dugoročno, svaki takav postupak čini štetu izbjeglicama u zemljama u kojima se zateknu. Izbjeglice, odnosno osobe u potrebi, svojim karakternim crtama nisu ništa više različite od nas i naših društava. Upozoravamo kako će među njima biti ogroman broj osoba u kategoriji poštivanja normi i etičkih vrijednosti, jednako kao i u svakom društvu, moguće je da postoje i incidenta ponašanja koja odudaraju od takvih vrijednosti. Kod širenja masovne pozitivne slike o izbjeglicama stvaramo „kolektivni stereotip“ koji funkcionira dok su sva izvješća „dobra o dobrim ljudima“, ali se brzo i na prvi incident, ta ista kolektivna slika može promijeniti i u opasnost dovesti potpuno nedužne ljude. S obzirom na strah koji svaka osoba prolazi u stanju u kojem bježi spašavajući vlastiti život, pritisak, patnju, prijetnje i represiju koju osjećaju na vlastitoj koži svaki dan, neizvjesnost i nerazumijevanje jezika odnosno događaja oko sebe, vrlo je lako moguće da dođe do incidenata u smislu povišenih tonova pa i nasilja među izbjeglicama, ili u interakciji s vanjskim svijetom. No, ništa od toga ne određuje kolektivni identitet svih izbjeglica, te je u izvještavanju o takvim incidentima potrebno ispričati individualnu priču, bez davanja bilo kakvih kolektivnih obilježja.

Apeliramo da svakoj izbjegličkoj priči u javnom prostoru pristupite individualno, imenom i prezimenom, vodeći računa o različitosti svake pojedine obitelji i osobe o kojoj izvještavate. Jedino ćete na taj način veliku većinu izbjeglica zaštititi od nasilja, uvreda, diskriminacije isvega što ih prati na njihovom putu i socijalizaciji u društvima domaćinima nakon što njihov put završi.

Izbjegavate stereotipizaciju

Izbjegavate stereotipizaciju osoba, pogotovo službenih osoba u zemljama tranzita i zemljama destinacije, koje dolaze u interakciju s izbjeglicama. Iz posljednjih izvješća vidljivo je kako se šire slike „brutalnog postupanja mađarske policije“ i „andeoskog postupanja hrvatske policije“ ili policije i službenih osoba u drugim zemljama Zapadnog Balkana. Niti su svi policajci u Mađarskoj „nehumani“, niti svi policajci u Hrvatskoj „humani“. U najčešćem broju slučajeva, policajci i drugi djelatnici državnih službi samo slijede upute nadređenih i službene državne politike. Svako dobro djelo (svaka humana gesta državnog službenika u bilo kojoj zemlji) ima svoje ime i prezime, koje zaslužuje javnu pohvalu, te je važno dobra djela u javnom govoru individualizirati, odnosno one koji se trude pomoći navesti imenom i prezimenom. Samo takvim pristupom motiviramo veliku većinu da naprave isto to, da se istaknu gestom humanosti.

Ukoliko je „humana gesta“ dio službene politike, i ta politika ima svoje ime i prezime, dokument ili usmenu naredbu, koju treba istaknuti, pri čemu treba izbjegavati izvlačenje bilo kakvog trajnog stereotipa o toj i takvoj politici, budući da se politika u svakom trenutku može promijeniti. Na isti način, svaka negativna gesta, svaki incident od strane službenih osoba ili politike, jednako ima svoje ime i prezime, i o tome je potrebno izvjestiti na jednak način kao i o pozitivnim trendovima. Samo na taj način kroz medijske sadržaje je moguće osuditi negativne prakse, i ograničiti štetu koja se čini izbjeglicama, koje su, na svom putu najčešće bez ikakve fizičke zaštite, prepuštene na milost i nemilost zemalja koje su im domaćini u tom trenutku.

Linija za pomoć novinarima

Aktuelni slučajevi:

Darjan Babić - Delegat Kluba hrvatskog naroda u PS BiH Mario Karamatić je, u intervjuu za Oslobođenje izjavio: "Babića nisam spomenuo u kontekstu njegove profesionalnosti, već fašističke politike koju sprovodi već godinama na FTV. Babića smatram dobrim novinarom i evo, na budućoj Radio-televiziji Herceg-Bosna mislim da bi bio dobar nosač kablova". Udruženje BHN i Linija za pomoć novinarima izdali su Saopćenje i uputili najoštriji protest gospodinu Mariu Karamatiću zbog uvreda koje je izrekao na račun kolege Babića.

Emil Karamatić - Kolegi Karamatiću je u noći sa 6. na 7. oktobar 2015. godine ispred obiteljske kuće nepoznati počinitelj zapalio osobni automobil marke Peugeot 207. Istraga je pokazala da je požar podmetnut. Udruženje BHN i Linija za pomoć novinarima uputili su Dopis Policijskoj upravi Čapljina sa namjerom da se otkrije počinitelj kao i da se odredi policijska zaštita, kako kolege Karamatića tako i njegove obitelji.

Poštujte privatnost izbjeglica

Izbjeglice nemaju dom dok se nalaze na teritoriju vaše države. Stoga, svaka livada, svaka cesta, svaki šator ili autobusna postaja na kojoj se zateknu su njihov privatni prostor. Ne fotografirajte ih bez njihove dozvole kada je to god moguće, a ako ih već fotografirate, vodite računa da se na tim fotografijama ne mogu utvrditi njihovi identiteti. Mi u ovom trenutku ne znamo kakva je individualna priča svake od pristiglih osoba i od koga ili čega oni bježe. Fotografiranjem lica i identiteta izbjeglica koje su na našem teritoriju, možemo ugorziti njihov život, odnosno živote njihovih najmilijih koji nisu imali sreću da izbjegniju ratnoj katastrofi. Izbjeglička kriza nije foto safari, a izbjeglice nisu samo objekti vaših kamera i foto aparata, već živi ljudi. Ne zaboravite kako cijela medijska priča nije posebno plaćeni i reklamni tv. Izbjeglice u pokretu imaju sva prava kao i građani država kroz koje prolaze, te ukoliko im ne možete pomoći, nemojte im niti otežavati ni odmagati. Vodite računa da će fotografije i snimke koje načinite, te ljude pratiti cijeli život u društvima u kojima se socijaliziraju, te da dio njih, nakon što nastave sa životom, ne želi cjeloživotni „identitet izbjeglice“. Još jednom apeliramo: , fotografirajte ih i objavljujte fotografije na onaj način na koji bi učinili sa svojim najbližim i najdražim. Pitajte za dozvolu!

Koristite službene statistike

U izvješćima o brojkama, statistikama ili drugim pokazateljima koji prate izbjeglički val, koristite isključivo službena izvješća koja su ranije verificirana od nadležnih državnih tijela i međunarodnih organizacija (UNHCR na primjer). Za sve ostale izjave političara i drugih javnih aktera, tražite potvrdu iz najmanje dva nepristrana izvora. Brojkama i pokazateljima o izbjegličkom valu se manipulira, a najveći dio do sad objavljenih brojki nema nikakve veze s realnošću. Ne dozvolite da kao donositelji vijesti budete u službi bilo dnevne politike bilo prikrivenih interesa.

Ukoliko Vam je teško zbog ograničenja profesije, uredničke koncepcije ili drugih zakonom i profesionalnim standardima uređenih ograničenja slijediti predhodne upute, molimo Vas ne činite štetu izbjeglicama.

Podsjećamo još jednom kako profesionalni i etički standardi novinarstva obvezuju sve vas – novinare/ke i urednike/ce na objektivno, sveobuhvatno, ujednačeno i humano izvještavanje o izbjeglicama, bez korištenja govora mržnje, diskriminacije ili huškanja i pozivanja na nasilje.

U ime MEDIA CIRCLE projekta,

Udruga Partnerstvo za društveni razvoj (Hrvatska)

Udruženje Vesta (Bosna i Hercegovina)

Udruženje/udruga BH novinari (Bosna i Hercegovina)

Yucom — Komitet pravnika za ljudska prava (Srbija)

Nezavisno društvo novinara Vojvodine (Srbija)

Institut za javnu politiku (Crna Gora)

Centar za istraživanje, komunikaciju i razvoj "Public" (Makedonija)

Impressum

Redakcijski kolegij biltena

Faruk Kajtaž

Siniša Vukelić

Borislav Vukojević

Bedrana Kaletović

Amer Tikveša

Urednik

Adis Šušnjar

Tehničko uređenje

Arman Fazlić

Udruženje/udruga BH Novinari

Kralja Tvrtka 5/5, Sarajevo, Bosna i Hercegovina

Tel/Fax +387 33 223 818; + 387 33 443 072

e-mail: bhnovinari@bhnovinari.ba;

web: www.bhnovinari.ba

Publikacija E-novinar je finansijski podržana od strane Ambasade Kraljevine Norveške